

2021

**ДОКЛАД
ОТНОСНО РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ
ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА ЗА
ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА
РАЗВИТИЕ 2014-2020 Г. НА
ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН
ОТ НИВО 2**

Докладът за резултатите от Последващата оценка за изпълнението на Регионалния план за развитие 2014-2020 г. на Югозападен район от ниво 2, е изготвен от екип на „ЕС ПИ КОНСУЛТ БГ“ ООД в изпълнение на договор № РД-02-29-96/23.04.2021 г. за изпълнение на поръчка с предмет: **„Разработване на последващи оценки на регионалните планове за развитие (РПР) 2014 - 2020 г.“** с възложител Министерство на регионалното развитие и благоустройството. Заключениеята и тълкуванията, които се съдържат в настоящия документ, представляват експертното мнение на експертите на „ЕС ПИ КОНСУЛТ БГ“ ООД и по никакъв начин не следва да се приемат като становище или официална позиция на Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на графиките и таблиците	iii
Списък на използваните съкращения.....	iv
I. ВЪВЕДЕНИЕ	5
1. Общи положения	5
2. Методика за оценка напредъка на изпълнението на РПР на ЮЗР	6
II. ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РПР НА ЮЗР.....	9
1. Рамка за изпълнение на РПР на ЮЗР.....	9
2. Степен на постигане на целите на РПР на ЮЗР	12
3. Степен на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата в процеса на изпълнение на РПР на ЮЗР (2014-2020 г.)	13
4. Устойчивост на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЗР 2014-2020 г. от гледна точка на избрани икономически, социални и екологични показатели .	15
5. Общо въздействие от изпълнението на РПР на ЮЗР (2014-2020 г.) към края на периода на действие, на основата на сравнителен анализ на общата социално- икономическа ситуация.....	19
6. Принос към постигане целите на Стратегия "Европа 2020"	22
7. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПР	25
III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ.....	28
1. Обобщена оценка за изпълнението на РПР на ЮЗР.....	28
2. Препоръки за подготовка за следващия програмен период след 2020 г.	31
Източници и референтни документи.....	35

СПИСЪК НА ГРАФИКИТЕ И ТАБЛИЦИТЕ

графика 1.	Взаимовръзки между целите и приоритетите на РПР на ЮЗР	9
графика 2.	Дял на БВП на човек от населението в стандарт на покупателната способност (СПС) от средната стойност на ЕС 28 - %	16
графика 3.	Динамика на растежа на БВП за периода 2004-2020 г. и прогнозни данни за 2021-2022 г.	19
графика 4.	Ръст на БВП за периода 2000-2019 г. на национално ниво, (млн. лв.) и принос на районите от ниво 2, %	20
графика 5.	Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 г., %.....	22
графика 6.	Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г., %.....	22
графика 7.	Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП	22
графика 8.	Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %.....	22
графика 9.	Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %	23
графика 10.	Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души	23
графика 11.	Договорени и изплатените средства (ОП и ПРСР) общо и по области и сравнение с предвижданията на РПР на ЮЗР, юли 2021	25
графика 12.	Концентрация на ресурси в ЮЗР – по програми, млн. лв., юли 2021	26
таблица 1.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори и степен на изпълнение на приоритети (СИП), въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	7
таблица 2.	Степен на постигане на целите (СПЦ), въз основа на степента на изпълнение на приоритетите	7
таблица 3.	Степен на постигане на целите на ключовите индикатори, съответно принос към националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"	7
таблица 4.	Степен на изпълнение на Приоритетите в РПР на ЮЗР въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори.....	12
таблица 5.	Степен на постигане на целите на ключовите индикатори и приноса на ЮЗР за постигане на националните цели	18
таблица 6.	Принос на РПР към постигането на националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"	23
таблица 7.	Степен на постигане на приоритетите на РПР на ЮЗР към 2020 г.....	29

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ЕК	Европейска комисия
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕС	Европейски съюз
ИСУН 2020	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейския фонд за регионално развитие
ЗРР	Закон за регионалното развитие, приет 2008 г., последни изменения и допълнения, ДВ. бр.13 от 2017 г.
КФ	Кохезионен фонд
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОПР	Общински план за развитие
ОПДУ	ОП "Добро управление" 2014-2020 г.
ОПИК	ОП "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г.
ОПОС	ОП "Околна среда" 2014-2020 г.
ОПРЧР	ОП "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.
ОПРР	ОП "Региони в растеж" 2014-2020 г.
ОПТТИ	ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 г.
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.
РПР	Регионален план за развитие
РСР	Регионален съвет за развитие
СЦР	Северен централен район от ниво 2
СЗР	Северозападен район от ниво 2
СИР	Североизточен район от ниво 2
СР	Съвет за развитие при Министерския съвет
ЮЗР	Югозападен район от ниво 2
ЮИР	Югоизточен район от ниво 2
ЮЦР	Южен централен район от ниво 2

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Общи положения

Регионалният план за развитие на Югозападния район от ниво 2 за периода 2014-2020 г. [РПР на ЮЗР] е приет с Решение № 457 на Министерския съвет от 01.08.2013 г. Териториалният обхват на Югозападния район от ниво 2 [ЮЗР] включва областите Благоевград, Кюстендил, Перник, София и София (столица).

Съгласно действащите към момента на изготвяне на оценката разпоредби, наблюдениято и оценката на регионалните планове за развитие за периода 2014 - 2020 г., се довършват по реда, по който са започнали¹.

Съгласно редакцията на ЗРР към момента на приемане на РПР на ЮЗР 2014-2020 г., последващата оценка за изпълнението му е изготвена във връзка с разпоредбата на чл. 34, ал. 1 от *Закона за регионалното развитие*² [ЗРР]. Съгласно ал. 2 на чл. 34 от ЗРР последващата оценка на РПР на районите от ниво 2 включва:

- оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
- оценка на общото въздействие;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Законът дефинира *държавната политика за регионално развитие*³, като създаваща условия за балансирано и устойчиво интегрирано развитие на районите и общините и обхващаща система от нормативно регламентирани документи, ресурси и действия на компетентните органи, насочени към:

- намаляване на **междурегионалните и вътрешнорегионалните различия** в степента на икономическото, социалното и териториалното развитие;
- осигуряване на условия за **ускорен икономически растеж и високо ниво на заетост**;

¹ § 37 от Преходните и Заключителни разпоредби към Закона за регионалното развитие, изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 март 2020 г.

² обн., ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г

³ чл. 2, ал. 2 от ЗРР

→ развитие на **териториалното сътрудничество**.

Изпълнението на РПР се отчита чрез **годишните доклади**⁴ за наблюдението на изпълнението на РПР на основата на данните от системата за наблюдение и оценка на регионалния план за развитие. Наблюдението на изпълнението на РПР се осъществява от съответните **Регионални съвети за развитие [РСР]**.

В периода на изпълнение на РПР на ЮЗР 2014-2020 г. са изготвени **седем годишни доклада за наблюдението на изпълнението на РПР**, съответно за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

2. Методика за оценка напредъка на изпълнението на РПР на ЮЗР

За целите на оценката е разработена методика, която определя методите и съответните източници на информация, както и критериите за оценка на изпълнението на РПР. Разработена е *петстепенна оценъчна скала* за оценка на степента на:

- постигане на ключовите показатели на макро ниво и на степента на постигане на показателите по цели на Стратегията Европа 2020 на регионално ниво и приноса на ЮЗР за постигане на националните цели;
- постигане на заложените целеви стойности на индикаторите за изпълнение (специфични индикатори);
- постигане на глобалните екологични цели и постигане на целевите стойности в края на периода.

Оценени са причините за надхвърляне/непостигане на заложените целеви стойности на индикаторите за изпълнение в края на периода, като е взета предвид изготвената в междинната оценка на РПР на ЮЗР оценка на реалистичността на заложените целеви стойности.

Конструирани са индекси на постигане на приоритетите и целите на РПР:

- **Индекс на постигане по приоритети** – отразява степента на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори за изминалото време;

⁴ чл. 86 и чл. 87 от ППЗРР

→ Индекс на постигане на целите – отразява степента на постигане на заложеното изменение на стойностите на ключови индикатори и цели на регионално ниво по Стратегията Европа 2020 за оценявания период.

Индексите също се групират в *петстепенни оценъчни скали*. За целите на оценката са използвани следните оценъчни скали и категории:

таблица 1. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори и степен на изпълнение на приоритети (СИП), въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

Скала	Дефиниция	Степен на изпълнение на приоритети
5 ↑	Постигната крайна цел на индикатор над 125%	Напредък, значително над планирания по изпълнение на приоритета/целта
4 ↗	Постигната крайна цел на индикатор между 110 и 125%	Напредък над планирания по изпълнение на приоритета/целта
3 →	100% (между 90 и 110%) постигната крайна цел на индикатор	Постигнат планиран напредък по изпълнение на приоритета/целта
2 ↑	Постигната крайна цел на индикатор между 50 и 90%	Задоволителен напредък по изпълнение на приоритета/целта
1 ↗	Постигната крайна цел на индикатор между 10 и 50%	Ограничен напредък по изпълнение на приоритета/целта
0 →	Постигната крайна цел на индикатор между 0 и 10%	Без напредък по изпълнение на приоритета/целта

таблица 2. Степен на постигане на целите (СПЦ), въз основа на степента на изпълнение на приоритетите

5 ↑	Напредък, значително над планираното по целта
4 ↗	Напредък над планираното по целта
3 →	Постигнат планиран напредък по целта
2 ↑	Задоволителен напредък по постигането на целта
1 ↗	Ограничен напредък по постигането на целта
0 →	Без напредък по постигането на целта

таблица 3. Степен на постигане на целите на ключовите индикатори, съответно принос към националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"

5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
4 ↗	Постигнат планиран принос над планирания
3 →	Постигнат планиран принос
2 ↑	Задоволителен принос
1 ↗	Ограничен принос
0 →	Без принос

При изготвянето на *последващата оценка* са използвани последните актуални данни за основните индикатори на национално, регионално и областно ниво към края на 2019 и 2020 г. в зависимост от конкретния индикатор.

При анализа на данните за 2020 г., където е необходимо, е отчитана специфичното отражение върху социално-икономическото развитие на мерките за справяне с пандемията от Covid-19.

II. ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РПР НА ЮЗР

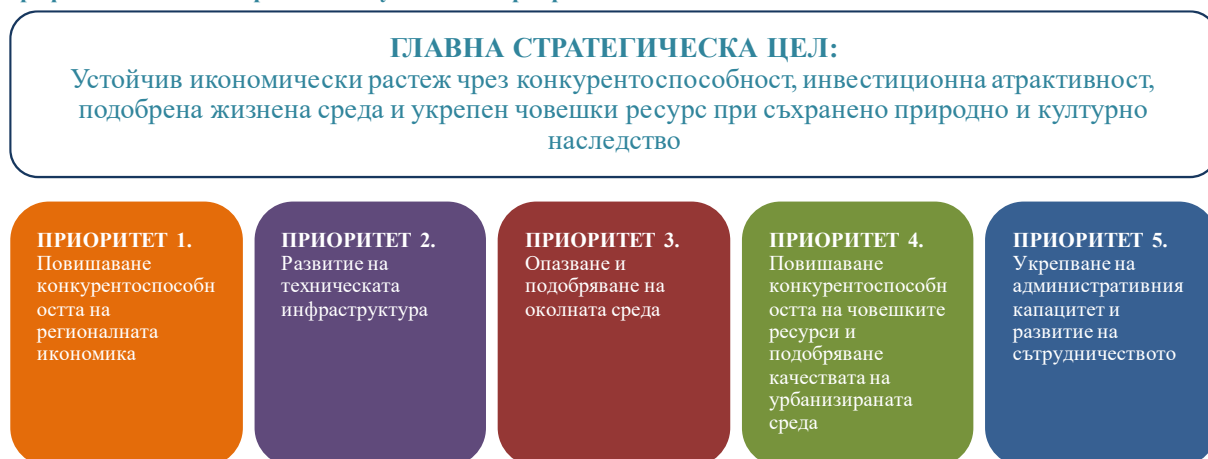
1. Рамка за изпълнение на РПР на ЮЗР

1.1. Цели и приоритети за регионално развитие на ЮЗР

Визията, определена в РПР на ЮЗР е "Югозападният район – национален еталон за балансирано развитие чрез интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж".

РПР на ЮЗР определя една главна стратегическа цел и пет приоритета за развитието на района.

графика 1. Взаимовръзки между целите и приоритетите на РПР на ЮЗР

Оценката на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЗР, степента на постигане на целите, както и ефективността на използваните ресурси е изготвена въз основа на анализ на информацията от официални статистически източници (НСИ, ЕВРОСТАТ), *Годишните доклади за изпълнение на наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЗР (2014-2020) за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.*, данни от *Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020* (ИСУН 2020) и *Интегрираната система за администриране и контрол (ИСАК)*⁵, както и данни, публикувани на интернет страниците на Програмите за териториално сътрудничество 2014-2020 г., данни от финансовото изпълнение на национални програми, финансиращи проекти, попадащи в обхвата на мерките, предвидени в РПР, данни за изпълнението на държавния бюджет за съответните години от периода 2014-2020 по

⁵ <http://iacs-online.dfv.bg/apex/f?p=100:43:4349657656453329>

отношение на предоставени целева субсидия за капиталови разходи на общините в обхвата на ЮЗР.

В РПР на ЮЗР са определени индикативните финансови ресурси за изпълнение на плана за периода 2014-2020 г. в размер на **4 399,3 млн. лв.**, като от структурните инструменти на ЕС е предвиден принос в размер на **3 148,18 млн. лв.**, от национално публично финансиране – **1224,08 млн. лв.**, от които от местни бюджети – **196,37 млн. лв.**, от други финансови инструменти – **224,2 млн. лв.**

За мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и бюджетите на общините, свързани с политиката за регионално развитие, в периода 2014-2020 г. липсва систематизирана информация, която да позволява тяхното обвързване с целите и приоритетите на РПР на ЮЗР. Частично, такава информация е събрана чрез *Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЗР*, като тя е отразена при оценката на напредъка по изпълнение на отделните приоритети чрез съответните специфични индикатори.

При оценка на степента, в която са постигнати целите на специфичните индикатори на РПР на ЮЗР е използвана информация от *Годишните доклади за наблюдение на изпълнението за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.*

Орган за провеждане на държавната политика за регионално развитие в ЮЗР е РСР на ЮЗР.

1.2. Прилагане принципа на партньорство

Осъществява се координация и взаимодействие между членовете на РСР, членовете на РКК и Секретариата на РСР. Подобро е взаимодействието с централните и териториалните структури на изпълнителната власт при изпълнението на решенията на РСР.

С проведените съвместни заседания на РСР и РКК е подобрена координацията между областите, общините, министерствата и социално-икономическите партньори за ефективно и ефикасно провеждане на държавната политика на територията на района, посредством адекватно планиране, изпълнение, наблюдение и оценка на стратегическите и планови документи на национално, регионално и местно ниво, касаещи регионалното развитие и опазването на околната среда в ЮЗР.

1.3. Наблюдение и оценка на изпълнението на РПР на ЮЗР

В съответствие с предвижданията на НСРР системата от индикатори за наблюдение и оценка на РПР на ЮЗР се състои от две основни групи индикатори – предварително установени в национални и европейски стратегически документи (Стратегия "Европа 2020", макроикономическите критерии към НСРР, глобалните цели за опазване и възстановяване на околната среда) и специфични индикатори за наблюдение на отделните приоритети на плана. Част от специфичните индикатори са **дефинирани нееднозначно и/или за тяхното изпълнение е трудно да бъде събрана достоверна информация** без да бъдат извършвани прекомерни разходи.

Анализът на определените междинни и крайни цели на ключовите индикатори за изпълнение на РПР на ЮЗР показва, че е прилаган **сравнително консервативен подход** при определяне на целевите стойности на **ключовите индикатори, което се отразява и на степента на изпълнение на заложените цели.**

2. Степен на постигане на целите на РПП на ЮЗР

Напредъкът по изпълнение на отделните приоритети на РПП на ЮЗР е оценен въз основа на постигане целите на съответните специфични индикатори. Степента на постигане на стратегическите цели е оценена въз основа на напредъка по техните приоритети. В допълнение е оценен и приноса на изпълнението на плана към постигане на показателите по Европа 2020.

таблица 4. Степен на изпълнение на Приоритетите в РПП на ЮЗР въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	<i>Средно за приоритет – скала</i>
Приоритет 1: Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика	4 ↗
Приоритет 2: Развитие на техническата инфраструктура	3 →
Приоритет 3: Опазване и подобряване на околната среда	4 ↗
Приоритет 4: Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси и подобряване качествата на урбанизираната среда	5 ↑
Приоритет 5: Укрепване на административния капацитет и развитие на сътрудничеството	3 →

3. Степен на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата в процеса на изпълнение на РПР на ЮЗР (2014-2020 г.)

РПР на ЮЗР (2014-2020 г.) определя осем индикатора за наблюдение и оценка на степента на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата. За част от индикаторите не е налична информация на ниво NUTS2.

РПР на ЮЗР 2014-2020 г. посочва като изходна стойност за показателя **относителен дял на антропогенно натоварените територии** (инфраструктура, селища, промишлени обекти) дела на урбанизираните територии в ЮЗР – 4,54%, като за 2020 г. е определена целева стойност от 5,5%. Информацията за най-близкия до извършваната оценка период⁶ разкрива, че урбанизираните територии в ЮЗР са 4,42% при среден дял за страната (4,61%)⁷. Постигнатата стойност е под поставената цел 2020.

Според географски слой „Корине-земно покритие 2018“⁸, за ЮЗР **съотношението между горските, земеделските и урбанизираните територии е:**

- Горски – 64,03 %
- Земеделски – 31,09 %
- Урбанизирани – 4,42 %

В периода 2010-2019 г. се наблюдава незначително увеличение на земеделските територии.

Данни за **емисиите на парникови газове на човек от населението** са налични на национално ниво, като за 2019 г. са 8,1 тона CO₂ – еквивалент.⁹ В периода 2006-2019 г. индикаторът на национално ниво намалява с 3,6%. Следвайки сходна тенденция, индикаторът на регионално ниво в ЮЗР намалява до стойности над поставената цел 2020.

В периода 2010-2019 г. **наличността на дълготрайни материални активи с екологично предназначение** в ЮЗР се увеличават със 76%, като районът се нарежда на второ място (след ЮИР) от районите от ниво 2 с дял (26%) от стойността за страната към 2019 г.

⁶ Годишен доклад за изпълнение на РПР на ЮЗР за 2020 г.

⁷ ИАОС, <http://eea.government.bg/bg/soer/2018/land-use/zemepolzvane>

⁸ проект CORINE Landcover, 2018 г., географски слой „Корине-земно покритие 2018“, Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС)

⁹ Евростат

НСИ представя данни за индикаторите **Данни за индикаторите разходи за ДМА с екологично предназначение и разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението** за 2019 г. на национално ниво (няма представителност на ниво район). Разходи за дълготрайни материални активи с екологично предназначение в страната през 2019 г. са - 2308,05 млн., като разходите за опазване на околната среда на човек от населението са 330,8 лв.

През 2019 г. 43,78%¹⁰ от територията на ЮЗР е с много силна податливост на ерозия, а 6,29% е със силна податливост на ерозия .

Наличните данни за индикатора **Регионален индекс за климатична сигурност**¹¹ са актуални към 2008 г., като актуални данни към 2019 г. не са публикувани.

Наличните данни за индикатора **Инсталирани мощности за производство на електроенергия от възобновяеми източници, MW**¹² (2019 и 2020 г.) не позволяват оценка на постигнатата стойност с поставената цел 2020.

¹⁰ Годишен доклад за изпълнение на РПП на ЮЗР за 2020 г.

¹¹ Разработен по проект „Региони за устойчива промяна” (“Regions for sustainable change”, RSC 0301R1) по програма INTERREG IVC на ЕС

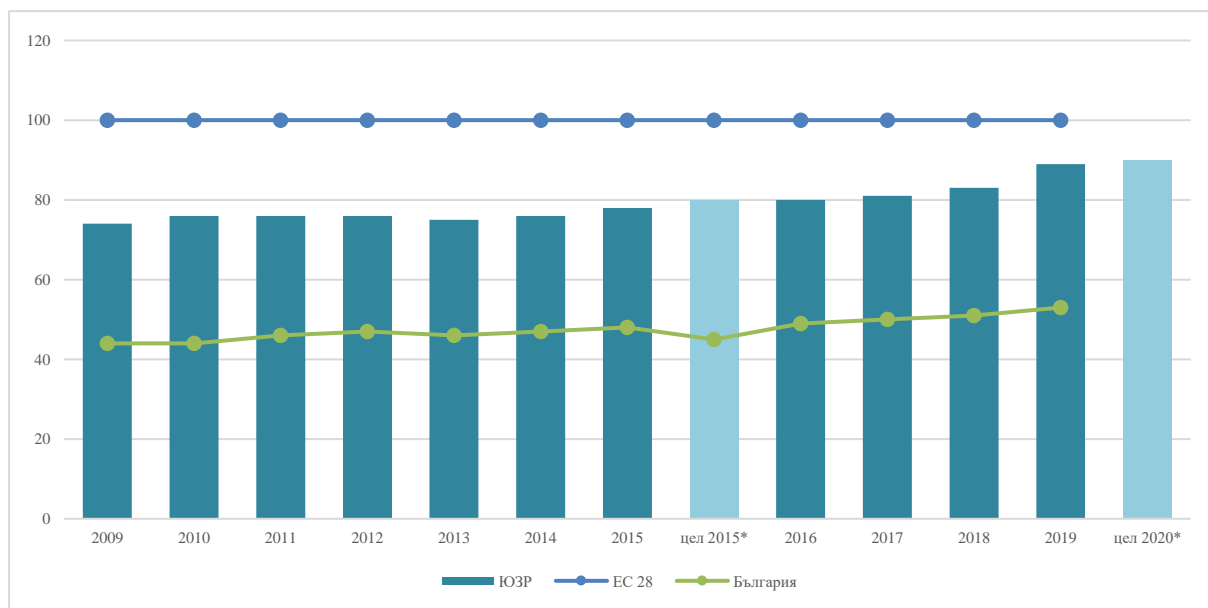
¹² АУЕР, „Анализ на изпълнението на общинските краткосрочни и дългосрочни програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива през 2020 година по региони за икономическо планиране в България“

4. Устойчивост на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЗР 2014-2020 г. от гледна точка на избрани икономически, социални и екологични показатели

Динамиката в развитието на стойностите на ключовите национални показатели е в основата на оценката на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЗР 2014-2020 г. Разглеждането на постигнатото в периода в сравнителен план – с останалите райони от ниво 2 и средните стойности за страната представя тенденциите в общото развитие на ЮЗР и в каква степен постигнатите резултати могат да бъдат устойчиви в периода след 2020 г.

Достигнатото ниво на показателя *БВП на човек от населението (лв.)* през 2019 г. надхвърля поставената целева стойност (22 000 лв.), като целта е постигната още през 2017 г. Потвърждава се предвиждането в междинната оценка, че потенциалът за достигане на цел 2020 е значителен. **Ръстът спрямо базовата 2010 г. е 74,5%, което го нарежда на четвърто място по напредък сред българските региони. В същото време ЮЗР е двигателят на растежа сред тях.** В резултат, за периода 2014-2019 г. стойността му нараства с 3,3% от БВП на национално ниво, като заедно с ЮЦР са двата района, които регистрират растеж. Значим растеж на годишна база се наблюдава за 2019 спрямо 2018 г. Сравнението със стойностите на останалите райони от ниво 2, показва, че не са налице промени – **ЮЗР формира около половината от националния БВП** – над 48% през периода 2015-2018 г. и 50,5% през 2018 г. Динамиката на развитието на показателя може да бъде определена като стабилна и ограничено нарастваща в периода 2014-2019.

графика 2. Дял на БВП на човек от населението в стандарт на покупателната способност (СПС) от средната стойност на ЕС 28 - %

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

ЮЗР е регионът, който в най-голяма степен успява да постигне заложената цел 2020 за „дял на БВП на човек от населението в СПС от средната стойност на ЕС“ – през 2019 г. постига 89% дял на БВП на човек от населението от средната стойност на ЕС 28 при поставена цел 2020 от 90%. ЮЗР е единствения район в страната, който е извън групата на българските райони, формирана в „опашката“ на класацията по този показател.

Коефициентът на икономическа активност (15+) е динамичен в целия период, през 2015 г. достига 58,4% като не достига до междинната целева стойност на индикатора (59%). Въпреки, че през целия период активността е значително по-висока от средното за страната, като е сравнима и малко по-висока от средната за ЕС, през 2020 г. достига 60,4%, но не достига поставената цел 2020 (64%). Сравнението със стойностите на останалите райони от ниво 2, показва, че през целия период икономическата активност в ЮЗР е с между 4 и 5 процентни пункта по-висока от следващия го район, както и от средното за страната.

Нарастването на годишна база на *Делът на чуждестранни преки инвестиции* в ЮЗР се възстановява в периода 2017-2019 г., като най-бърз растеж на индикатора се наблюдава през 2019 г. Нарастването в дела на национално ниво е с отрицателна тенденция

– с 3,7%, по-ниско за периода 2014-2019 г. което го поставя на второ място по растеж след ЮИР.

Коефициентът на безработица (15+ навършени години) намалява съществено след 2014 г. и през 2019 г. достига 2,3 % или близо 2 пъти по ниско от средните стойности за страната. Рязкото влошаване на макроикономическия климат през 2020 г. в резултат на разпространението на Covid-19 има отражение и върху пазара на труда – коефициентът на безработица през 2020 г. се увеличава до 3,6%, но въпреки това е значително под поставената цел 2020 (5%).

Макар и неравномерно на годишна база, *общият доход на лице от домакинство* нараства съществено в периода 2014-2020 г., като стойността за 2020 г. от 8 429 лв. е значително по-висока от цел 2020 (5 800 лв.).

Предвид общото икономическо развитие на ЮЗР, логично районът е на водеща позиция по всички ключови индикатори.

В периода 2014-2020 г. *делът на населението, свързано с ПСОВ* нараства с едва 3,1%, като този ръст основно е осъществен през 2015 спрямо 2014 г. (2,2%) и вероятно се дължи на завършването на проекти, финансирани в периода 2007-2013 г. След 2015 г. ръстът е 0,9%. Налице е успешно преодоляване на проблеми с водоснабдяването – в периода 2014-2018 г. *делът на населението с режим на водоподаване* намалява от 1,8 на 0,2%, основно чрез преодоляване на проблеми в София област. През 2019 г. обаче показателят се покачва до 5,8% - ръст, провокиран от кризата с ниските нива на язовир „Студена“ и наложилият се режим в област Перник.

Делът на обслужваното население от системи за организирано сметосъбиране остава висок през целия период – от 99,6% през 2013 до 99,8% през 2018 г. Не особено устойчива е тенденцията за нарастване на *дела на предадените за предварително третиране битови отпадъци* – за периода 2013-2018 г. количеството предварително третирани битови отпадъци нараства с 44%, като следва да се отбележи, че такава предварителна обработка на практика се извършва основно в област Перник, София-столица и Кюстендил. Съответно с 46% намаляват и *директно депонираните битови отпадъци*, което е нарежа ЮЗР на трето място по процент намаление сред шестте района от нива 2. Насърчаването на мерки в посока устойчиво управление на отпадъците е със значителен потенциал за положително въздействие върху състоянието на околната среда на ЮЗР.

таблица 5. Степен на постигане на целите на ключовите индикатори и приноса на ЮЗР за постигане на националните цели

Ключови индикатори	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2020 г.	Принос към постигане на целите на ключовите индикатори
БВП на човек от населението, лв.	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
Дял на БВП на човек от населението от средната стойност на ЕС 28, %	3 →	Постигнат планиран принос
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години, %	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години, %	1 ↗ (2 ↑) ¹³	Ограничен принос
Общ доход на лице от домакинство, лв.	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания

Анализираното развитие на ключовите индикатори разкрива положителни по своята посока и устойчивост тенденции. Значителният ръст на БВП на човек от населението се дължи в основна степен на икономическия растеж в област София-град. Този икономически растеж се отразява и върху доходите, които нарастват чувствително до 2019 г. Като цяло, тенденциите за растеж са устойчиви, видно от напредъка на района през кризисната 2020 г. по отношение на доходите, както и предвид постигнатата икономическа активност през целия период. Оценената степен на постигане на заложеното изменение и приноса им към постигане на целите на ключовите индикатори за развитие на ЮЗР към 2020 г. разкриват необходимост от подкрепа на факторите за нарастване на икономическата активност на населението и възможностите за активизиране на социално-икономическите процеси в останалите области на ЮЗР (без София-столица) в положителна посока предвид потенциала на района по отношение на човешкия капитал, технологичното обновление, развитието на селското стопанство и туризма.

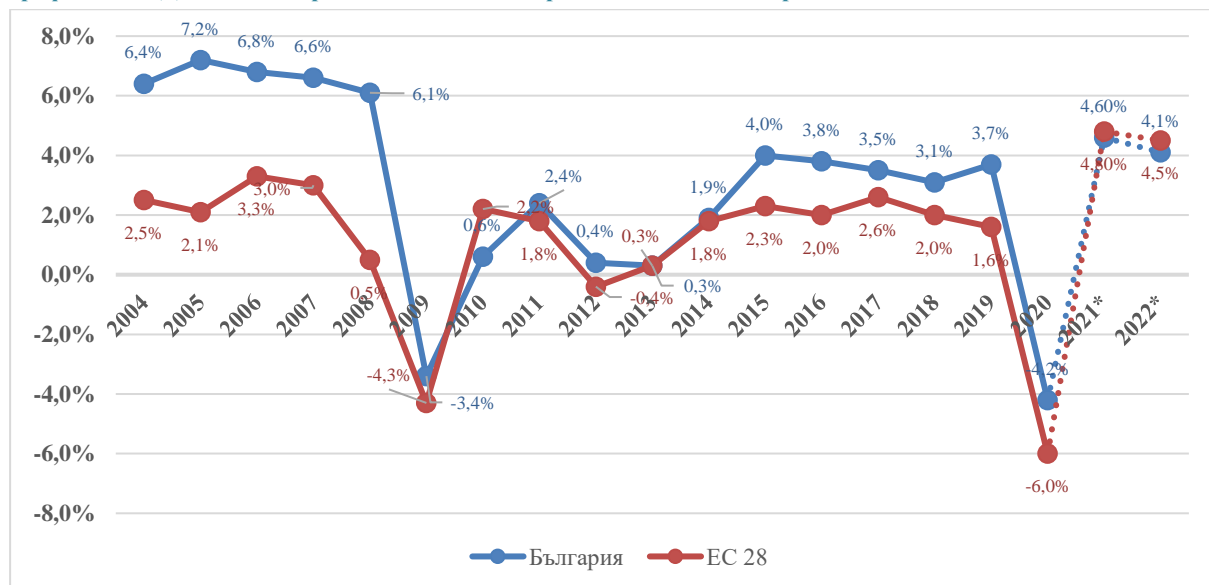
¹³ Постигнатият напредък за 2019 г. е оценен като задоволителен. Covid-19 оказва влияние върху постигнатата през 2020 г. стойност на индикатора, като напредъкът за 2020 г. е оценен като ограничен

5. Общо въздействие от изпълнението на РПР на ЮЗР (2014-2020 г.) към края на периода на действие, на основата на сравнителен анализ на общата социално-икономическа ситуация

Социалното и икономическото развитие на ЮЗР през периода 2014-2020 г. се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори. Това се дължи основно на общата динамика на развитието на страната след 2012 г., изразяваща се в нарастване на БВП с темпове по-бързи от средните за ЕС, които, макар и частично, възстановяват в известна степен растежа от преди 2009 г.

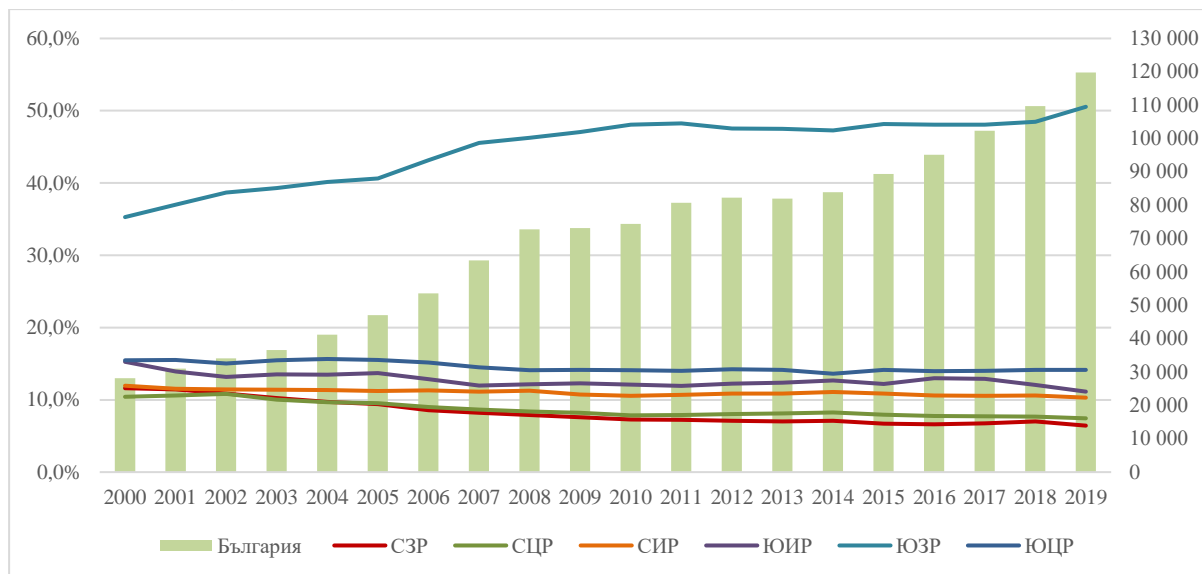
Рязкото влошаване на макроикономическия климат през 2020 г. в резултат на разпространението на Covid-19 има сериозно отражение върху ключовите макроикономически индикатори. През 2020 г. динамиката на растеж на БВП на национално ниво спада до -4,2 % или под нивата на индикатора през 2009 г. Темпът на намаляване на БВП на национално ниво е по-нисък от средния за ЕС. Прогнозните данни за 2021 и 2022 г. потвърждават, че след резкият спад в следствие на Covid-19 кризата се очаква темпът на растеж на БВП на страната да се възстанови и да бъде по-бърз от средния за ЕС 27.

графика 3. Динамика на растежа на БВП за периода 2004-2020 г. и прогнозни данни за 2021-2022 г.

Източници: НСИ, Евростат, ЕК Генерална дирекция "Икономически и финансови въпроси"

графика 4. Ръст на БВП за периода 2000-2019 г. на национално ниво, (млн. лв.) и принос на районите от ниво 2, %

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

В периода 2014-2019 г. **приносът на ЮЗР в общия БВП нараства (3,3%)**. Най-високи стойности през периода са достигнати през 2019 г., когато приносът надвишава 50% принос към БВП на страната. Това прави районът **основен двигател за развитието на страната**.

За периода 2014-2020 г. **не се наблюдава напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮЗР**.

Постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЗР в областта на пазара на труда в общия случай определят и сравнително ефективното въздействие в тази сфера на осъществените мерки от плана. Ниските нива на безработица на регионално ниво не кореспондират с тенденциите в област Перник, където през 2019 г. коефициентът на безработица (15-64) започва да нараства и остава два пъти над средното за страната.

Младежката безработица е един от най-съществените негативни явления на пазара на труда в страната. Анализът на дела на безработните лица във възрастовата група 15-24 години идентифицира сравнително ограничен проблем в ЮЗР. Делът на безработните младежи 15-24 години намалява устойчиво след 2013 г., като след 2011 г. остава под-средния за страната.

Развитието на малките и средни предприятия в ЮЗР илюстрира устойчивия и динамичен икономически растеж на района спрямо средното за страната. Индикаторът Нарастването на „Приходи от дейността на МСП“ (млн. лв.) за периода 2014-2019 г. е

37,6%, като този ръст е първи по големина спрямо останалите райони в страната и е генериран основно след 2017 г. Делът на приходите от дейността на МСП за ЮЗР от общото за страната нарастват с 2,1% през периода.

Делът на ЮЗР в приходите от нощувки общо за страната нараства в периода 2014-2019 г. от 15,8 до 16,4%. За периода 2014-2019 г. с 28,6% нараства и броя на реализираните нощувки, като ЮЗР отстъпва по ръст на СЦР и ЮЦР за периода.

Към 2019 г. областите в обхвата на ЮЗР са с разнородни, но сравнително високи стойности по показателя дял на пътната настилка в добро състояние¹⁴.

Основен принос към постигане целите за опазване на околната среда имат мерките, свързани с рехабилитацията и разширяването на ВиК мрежата в ЮЗР. В периода 2014-2019 г. е регистрирано ограничено нарастване на дела на населението в ЮЗР, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) – от с над 3,1%. В периода 2014-2019 г. се наблюдават ограничени проблеми с водоснабдяването, като дела на населението с режим на обществено водоснабдяване в ЮЗР към 2019 г. нараства до 5,8% поради кризата с водоснабдяването на град Перник.

Инвестициите в инфраструктурата за управление на отпадъци оказват положително въздействие върху процесите в ЮЗР. За периода 2014-2018 г. населението в района, обхванато от системи за събиране на отпадъци нараства от 99,6 до 99,8%.

ДМА с екологично предназначение в ЮЗР към края на 2019 г. са с близо 51% повече от 2013 г., като най-голям принос има областите София област, Благоевград и Кюстендил.

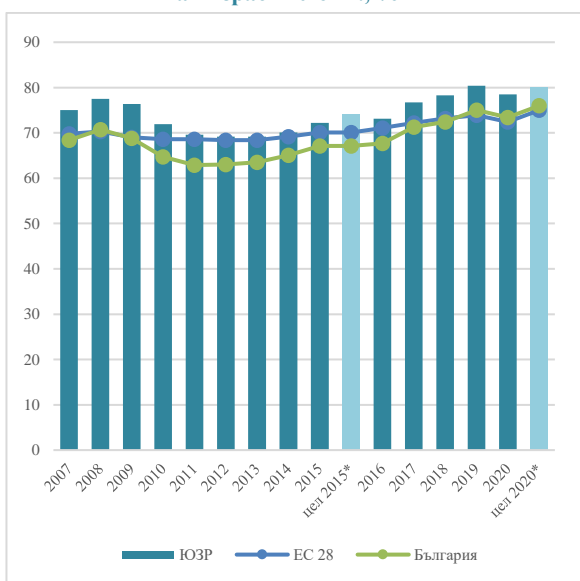
Нарастването на разходите за НИРД (хил. лв.) в периода е съществено – с 33,6% за периода 2014-2019 г. Броя на персонала, зает с НИРД през периода също нараства със сходни темпове – с 29,5%. Повишаването на стойностите на двата показателя е в резултат на насърчаване изпълнението в района на иновативни проекти като част от мерките, подкрепяни от ОПИК.

¹⁴ Регионални профили, ИПИ, <https://www.regionalprofiles.bg/bg/> Не са налични данни за София-столица

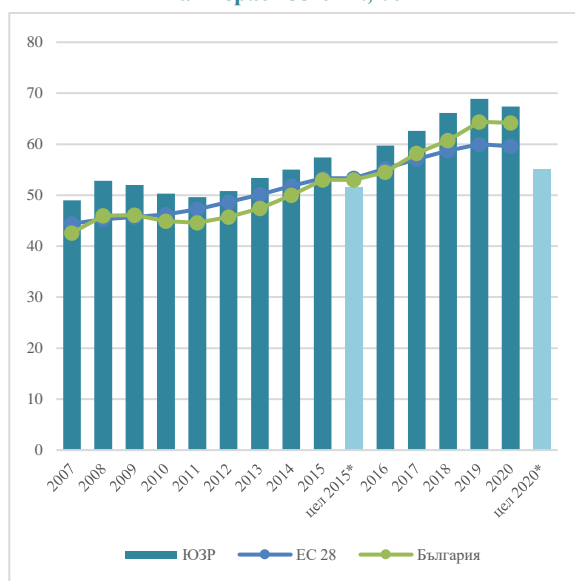
6. Принос към постигане целите на Стратегия "Европа 2020"

Изпълнението на РПР следва да допринася изпълнението на поетите от България национални ангажименти по отношение постигане целите на Стратегията "Европа 2020". Дефинираните индикатори обективно измерват напредъка при реализацията на най-важния стратегически документ на ниво ЕС и до голяма степен отразяват и постигането на стратегическите цели на РПР. За тяхното проследяване НСРР определя техните целеви стойности на регионално ниво.

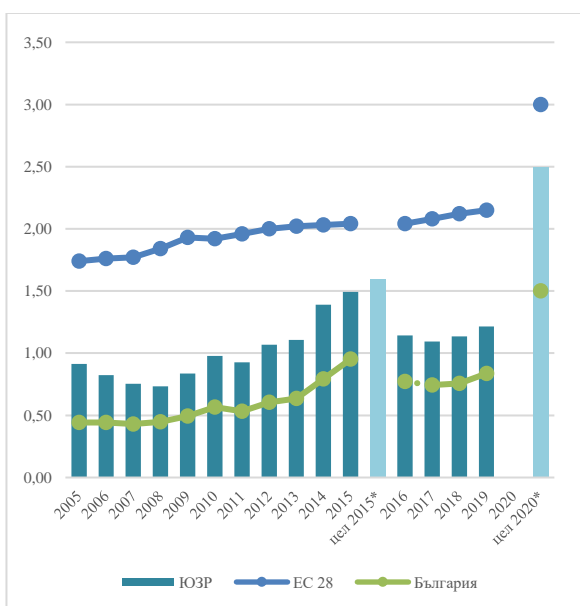
графика 5. Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 г., %

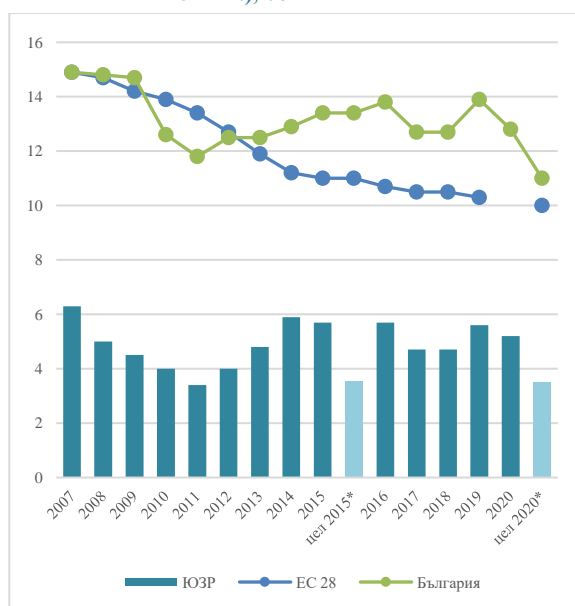
графика 6. Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г., %

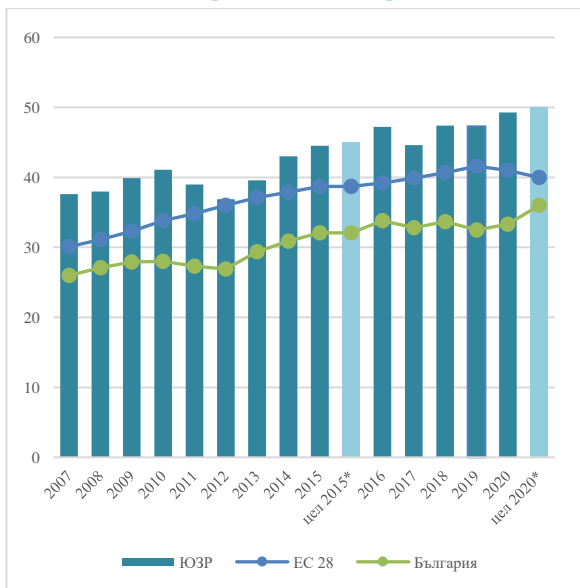
графика 7. Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП

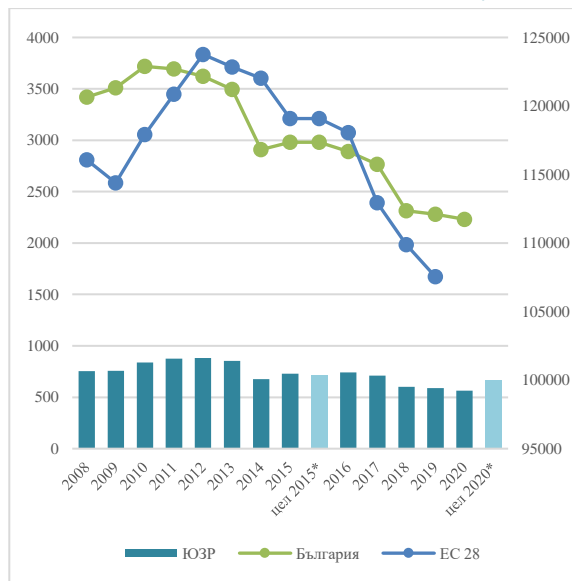
графика 8. Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %

графика 9. Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %

графика 10. Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

таблица 6. Принос на РПР към постигането на националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"

Индикатори "Европа 2020"	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2020 г.		Принос на РПР към постигането на националните цели
	2019	2020	
Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години, %	3 →	2 ↑	2019 – Постигнат планиран принос
			2020 - Задоволителен принос
Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г.	5 ↑	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП	0 →		Без принос
Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %	0 →	0 →	Без принос
Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %	2 ↑	3 →	2019 - Задоволителен принос
			2020 – Постигнат планиран принос
Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души	5 ↑	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания

Инвестициите в научноизследователска и развойна дейност, като % от БВП, се увеличават в периода след 2011 г., като по-значителен е техният ръст през 2014 и 2015 г., след което намалява до нивата от 2013 г. (1,09 % през 2017 г.) и достига до 1,22% през 2019 г. Напредъкът по постигане на междинната цел за 2015 г. на регионално ниво е близо 95%, с което приносът за изпълнението на *Приоритет 1* на РПР на ЮЗР се доближава до планирания, но поради намаляването през 2016 и 2017 г., напредъкът по постигането на цел 2020 на регионално ниво за 2019 г. е едва 49%.

Коефициентът на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години нараства в периода 2014 г.-2019 г., с ръст надхвърлящ средното за страната, както и средното за ЕС. През 2019 г. коефициентът на заетост надхвърля поставената амбициозна цел 2020 (80%) като достига 80,4%. През 2020 г. в следствие на рязкото влошаване на макроикономическия климат в резултат на разпространението на Covid-19, показателят намалява до 78,5% или напредъкът по постигане на целта на регионално ниво е 98% и се доближава до планирания.

Коефициентът на заетост на населението на възраст 55-64 г. нараства в периода 2014-2019 г., като ръстът е по-значителен през 2018 г. Целевата стойност на индикатора за 2015 г., както и тази за 2020 г. са **надхвърлени значително**. Следва да се отбележи, че ЮЗР е единствения от шестте района, в който **кризата през 2020 г. оказва негативно въздействие върху заетостта в тази възрастова група** – намалението спрямо 2019 г. В ЮЦР се наблюдава минимално намаление от 0,1%, а в ЮИР заетостта се задържа на нивото на 2019 г.

Промените в *дела на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.)* са разнопосочни на годишна база като най-ниски стойности са регистрирани през 2017 и 2018 г., а по-сериозно увеличение през 2019 г. Междинната целева стойност на индикатора за 2015 г. не е постигната, както и целта 2020.

Потвърждава се предвиждането в междинната оценка, че предвид тенденцията на национално ниво за слабо повишаване на дела, потенциалът за постигане на целевата стойност за 2020 г. е **ограничен**.

В периода 2014-2020 г. се наблюдава тенденция на плавно нарастване на *дела на 30-34 годишните със завършено висше образование*. Междинната цел на индикатора за 2015 г. (45) на практика е постигната с 44,5% през 2015 г. Напредъкът по изпълнението на цел 2020 е 99%, с което тя може да се определи като изпълнена.

Делът на населението в риск от бедност или социално изключване намалява след 2015 г. Въпреки, че междинната цел за 2015 г., не е постигната, цел 2020 е достигната още през 2018 г.

Постигнат е задоволителен принос в изпълнението на национални ангажменти по отношение постигане целите на Стратегията Европа 2020, като **не се очаква постигане на планираното по изоставащите показатели** въпреки продължаващото

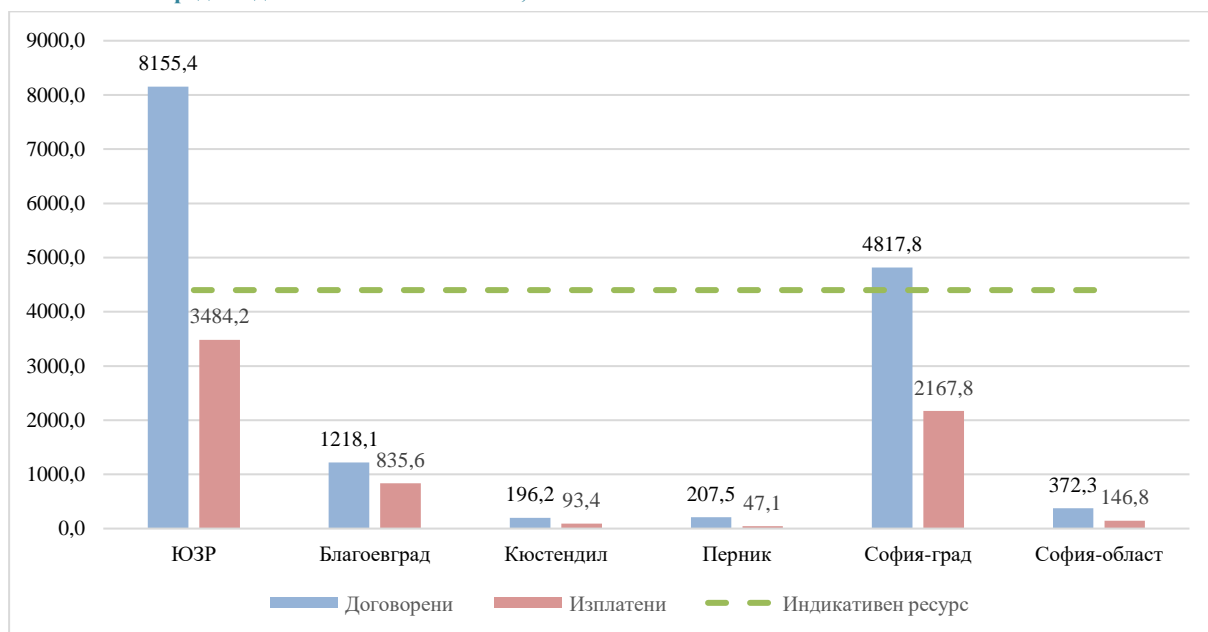
договаряне на средства и изпълнение на мерки в обхвата на оперативните програми до края на 2023 г.

Към момента, НСИ не проследява на ниво NUTS2 промените на индикаторите по целите 20/20/20 по отношение на климата и енергийното потребление. В тази връзка не могат да бъдат посочени източници на достоверна информация за проследяването им и съответно не са включени в последващата оценка на РПР на ЮЗР.

7. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПР

Оценено е съответствието на договорените средства по програмите, финансирани от фондовете на ЕС с планираните необходими финансови ресурси за изпълнението на РПР на ЮЗР.

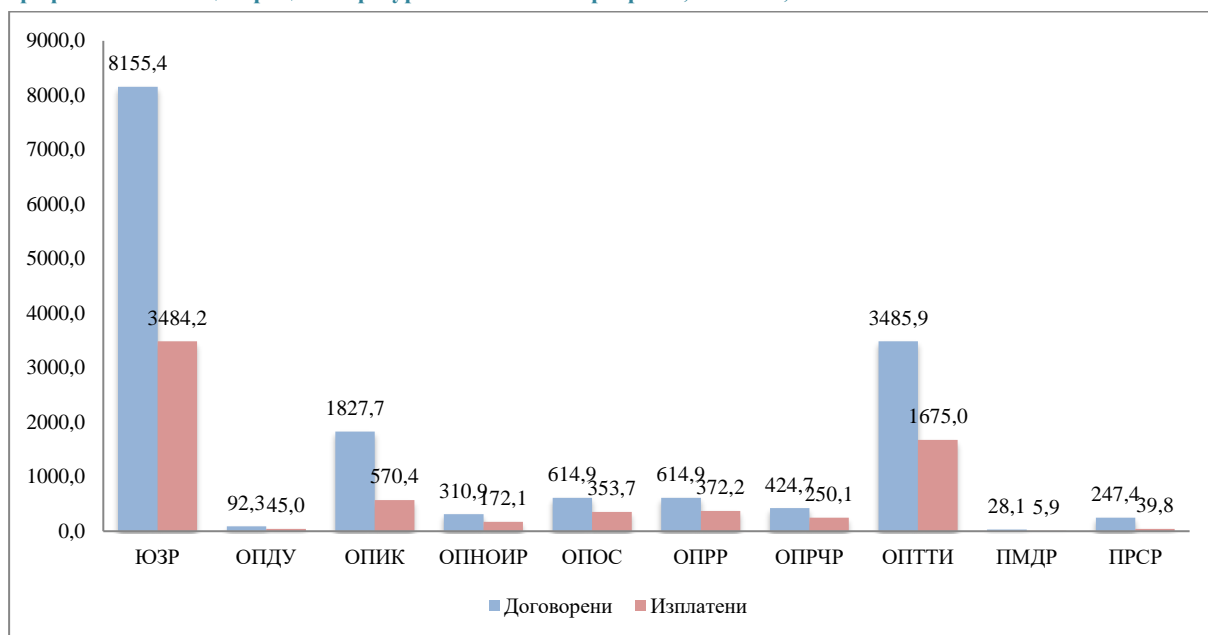
графика 11. Договорени и изплатените средства (ОП и ПРСР) общо и по области и сравнение с предвижданията на РПР на ЮЗР, юли 2021¹⁵

Източник: ИСУН2020, 15 юли 2021 г.

¹⁵ Общият размер на договорените/изплатените суми за цели район е по-висок от сбора по области, поради наличието на проекти, изпълнявани на територията на повече от една област в района

графика 12. Концентрация на ресурси в ЮЗР – по програми, млн. лв., юли 2021

Източник: ИСУН2020, 15 юли 2021 г.

Към юли 2021 г. договорените средства по програми, финансирани от фондовете на ЕС **надхвърлят** с 85,4% планираните индикативни финансови ресурси за осъществяване на целите на РПР на ЮЗР за периода 2014-2020 г., а сумата на изплатените средства е 79,2% от планираните индикативни финансови ресурси до 2020 г. Частните средства в това договорено финансиране са близо 755,6 млн. лв. (683,9 млн. лв. – ОПИК и ОПРЧР, 61,9 млн. лв. по ПРСР и 9,9 млн. лв. по ПМДР). Следва да се отчете, че високият размер на частните средства в района се дължат и на изпълнението на проект „Изграждане на междусистемна газова връзка Гърция – България“, при който частното финансиране надхвърля 483 млн. лв. В допълнение са договорени 16,7 млн. лв. по ОП Храни, финансирана от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се. Фондът предоставя първоначална базова подкрепа на най-уязвимите граждани, засегнати от форми на крайна бедност, които са твърде откъснати от пазара на труда, за да могат да се възползват от мерките за социално приобщаване на ЕСФ. Предвид възможното договаряне на средства по оперативните програми до края на 2022 г. и възможно изплащане на средства за допустими разходи до края на 2023 г., както и приносът на националното публично участие – национален и местни бюджети, е налице възможност за нарастване на инвестиционния финансов ресурс.

Делът на договорените в ЮЗР средства по области е разпределен по следния начин: София-град – 59,1%, Благоевград – 14,9%, София-област – 4,6%, Перник – 2,5%, Кюстендил – 2,4%. Разпределението на дела на средствата, които са изплатени (от общата

сума на договорените в ЮЗР) е съответно София-град – 26,6%, Благоевград – 10,2%, София-област – 1,8%, Перник – 0,6%, Кюстендил – 1,2%

Основен дял във финансирането на мерките за изпълнение на РПР на ЮЗР към момента на последващата оценка имат ОПТТИ (42,7%), ОПИК (22,4%), ОПРР (8,3%), ОПРЧР и ОПОС (7,5%). Високият дял на ОПТТИ се дължи на инвестициите в разширение на метрото в град София, а на ОПИК на изграждане на газовия интерконектор България-Гърция.

Делът на мерките за предотвратяване последствията от кризата с Covid-19 от общата договорена сума по ОПИК е 10,2%, от които 8,6% са насочени в сектора на туризма, а други 4,2% в транспортния сектор. Ресурсите на програмата за справяне с кризата, насочени към ЮЗР са най-големи по размер спрямо останалите райони. Въпреки специфично насоченото към Covid-19 мерки финансиране, с ресурс от 1 640 млн. лв. ОПИК остава с основен принос за технологичното обновление и развитие на иновациите в предприятията в ЮЗР за периода.

III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1. Обобщена оценка за изпълнението на РПР на ЮЗР

Визията и главната стратегическа цел, определени в РПР на ЮЗР остават актуални. Рамката на определените **приоритети**, като цяло съответстват на проблемите и нуждите на ЮЗР. В периода на изпълнение не е определен ясен механизъм за обвързване с целите и приоритетите на плана на мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и от бюджетите на общините, което рефлектира и върху ограничената възможност за оценка на приноса на тези средства към постигане целите на плана.

Обобщението на анализа на показателите за изпълнението на стратегическите цели на РПР на ЮЗР показва, че:

- ЮЗР е единствения район от **ниво 2**, в който не се наблюдава намаление на населението. Това се дължи на нарастването на населението на област София (столица). Прогнозите на НСИ потвърждават устойчивостта на тенденцията на сравнителна демографска стабилност на района – към 2025 г. се очаква населението на ЮЗР да бъде **2 088 312 души**, а през 2035 г. – да намалее до **2 044 331 души** или с 1,95% по-малко от 2020 г.¹⁶
- Две от областите в ЮЗР – **Кюстендил** и **Перник**, не отговарят на изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*, според който населението в административните единици от **ниво 3**, следва да бъде най-малко **150 000 души**.
- Социалното и икономическото развитие на ЮЗР през периода 2014-2017 г. се характеризира с **положителна промяна** на ключовите макроикономически индикатори.
- В периода 2014-2019 г. **приносът на ЮЗР в общия БВП нараства (3,3%)**. Най-високи стойности през периода са достигнати през 2019 г., когато приносът надвишава 50% принос към БВП на страната. Това затвърждава устойчивата тенденция районът да се явява **основен двигател за развитието на страната**.
- За периода 2014-2020 г. не се наблюдава напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮЗР. Въпреки, че *безработицата* на ниво

¹⁶ НСИ, прогноза I вариант (при хипотеза за конвергентност)

район продължава да намалява след 2013 г., се наблюдават значителни различия между областите. Различията по отношение на *заетостта* спрямо 2014 г. нарастват значително, поради увеличаването на коефициента на заетост, най-значително в област София (покачване с 19,2 процентни пункта), която след 2019 г. изпреварва по този показател столицата. Забавяне на темпа на нарастване на показателя се наблюдава в област Кюстендил. Различията по отношение на *БВП на глава от населението* се увеличават поради по-бързия темп на нарастване на стойността в София (столица). Положителна тенденция се наблюдава в област Перник, която значително се доближава до стойностите на показателя в област Кюстендил. Различията в размера на *средна годишна заплата на наетите лица* по трудово и служебно правоотношение се увеличават в сравнение с 2014 г., като най-същественият фактор е значителното нарастване на заплатата в област София (столица) – с 55% за периода 2014-2019 г. и забавянето на темпа на нарастване в област Благоевград. Положителна тенденция се наблюдава в област Перник, където показателя се е увеличил с 62 %.

таблица 7. Степен на постигане на приоритетите на РПП на ЮЗР към 2020 г.

Приоритети на РПП на ЮЗР	Индекс на постигане на целите
Приоритет 1: Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика	4 ↗
Приоритет 2: Развитие на техническата инфраструктура	3 →
Приоритет 3: Опазване и подобряване на околната среда	4 ↗
Приоритет 4: Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси и подобряване качествата на урбанизираната среда	5 ↑
Приоритет 5: Укрепване на административния капацитет и развитие на сътрудничеството	3 →

Постигнат е напредък над планирания по реализацията на мерките, чрез които се реализира **Приоритет 1**, чрез което е постигнат и напредък над планирания по самия приоритет. Задоволителен напредък е постигнат по отношение на модернизиранието и технологичното обновление на МСП и модернизиране и реструктуриране на земеделски стопанства и МСП. Ограничен е напредъка по отношение нарастването на преките чуждестранни инвестиции.

По **Приоритет 2** е постигнат планирания напредък. Значително над планирания напредък е постигнат в областта на транспортната инфраструктура. Въпреки това остана ограничен напредък по отношение дела на население с подобрен транспортен достъп. Ограничен напредък е постигнат в областта на инфраструктурата за опазване на околната среда.

Изпълнението на мерките по **Приоритет 3** се характеризира с напредък над планирания, дължащ се на реализация на проекти за предотвратяване и превантивна защита от природни бедствия и изграждане на системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, свлачища. Ограничен напредък е постигнат в подпомагане състоянието на горите и горскостопанската инфраструктура.

Изпълнението на мерките по **Приоритет 4** се характеризира с напредък значително над планираното, като е отчетен изразен напредък в изпълнението на всички мерки, свързани с рехабилитация на образователни заведения, здравни заведения и заведения за социални услуги, обекти на инфраструктурата за професионален спорт и спорт в свободното време, проекти за подобряване на енергийната ефективност на жилищни и публични сгради, мерки за подобряване качеството на средата и живота в селските райони.

Изпълнението на мерките по **Приоритет 5** се характеризира с напредък според планираното. Задоволителен и ограничен напредък е реализиран по мерките, свързани с въвеждане на административно електронно обслужване на гражданите и бизнеса и прилагане подхода на публично-частното партньорство.

Предвид това, че договорените средства за изпълнение на мерките по РПР на ЮЗР до юли 2021 г. са над 85% от индикативната оценка на необходимите средства до 2020 г., може да бъде направена оценка, че изпълнението на плана е финансово осигурено.

В заключение, направеният анализ на изпълнението на РПР на ЮЗР показва, че определената в него рамка на политиката за регионално развитие на ЮЗР като цяло се изпълнява чрез инструментите на политиката за сближаване и съответното национално съфинансиране. Същевременно е ясна необходимостта от по-конкретно адресиране на бъдещите мерки към специфичните икономически и социални проблеми на района, в контекста на общите структурни предизвикателства пред развитието, свързани с конкурентоспособността на района и способността му да предложи привлекателна и устойчива

среда за предприятията и местните жители – иновации, работещи институции, опростяване на бизнес средата, инфраструктура.

2. Препоръки за подготовка за следващия програмен период след 2020 г.

Анализите на европейско ниво, насочени към приоритетите на следващия планов период посочват, че финансирането на ЕС трябва да бъде съсредоточено в области, в които добавена стойност за целия Съюз може да бъде достигната в най-висока степен, вкл. социално приобщаване, заетост, развитие на уменията, научни изследвания и иновации, изменение на климата, енергиен и екологичен преход. Области, в които политиката на сближаване оказва положително въздействие са и подкрепата за МСП, здравеопазването и социалната инфраструктура, транспортната и цифровата инфраструктура, както и овладяването на последиците от миграцията и глобализацията.

Новият законодателен пакет за политиката на сближаване е публикуван в Официален вестник на Европейския съюз на 30 юни 2021 г. Новия подход създава възможности Европа да се възстанови след кризата с Covid-19 по справедлив и териториално балансиран начин и да ориентира регионалните икономики към бъдещ устойчив растеж въз основа на както на цифров, така и на зелени преход.

След дискусия на национално ниво по предложения¹⁷ за промени в обхвата на районите от ниво 2 в Република България в контекста на *Общата класификация на териториалните единици за статистически цели* в Европейския съюз, съгласно *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.* е взето решение за запазването на обхвата на шестте района от ниво 2 и за периода 2021-2027 г., което осигурява съпоставимост на съответната статистическа информация за динамиката на индикаторите за социално-икономическото развитие, като база наблюдение и оценка на планираните мерки.

В началото на 2020 г. с цел оптимизация на системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие¹⁸, са извършени промени за периода след 2021 г., като се предвижда изготвяне на Национална концепция за регионално и пространствено развитие; интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2; и планове за интегрирано развитие на община. Към средата на 2021 г. процеса на подготовка на документите е в напреднала фаза. Разработен

¹⁷ изготвени от Работна група, създадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството

¹⁸ Чл.8 от ЗРР, обн. ДВ бр. 21 от 2020 г.

е проект на Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югозападния регион¹⁹, който отчита изводите на изготвения Актуализиран Социално-икономически анализ на районите в Република България²⁰. В напреднала фаза е и процеса по програмиране на програмния период 2021-2027 г. и подготовката на финални версия на оперативните програми, финансирани от фондовете на ЕС. Определен е състава на състава на Регионален съвет за развитие на Югозападен регион за планиране, като са проведени процедури са определяне представители на икономическия сектор и на юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) за общественополезна дейност, които да бъдат включени в него²¹.

С оглед предстоящото финализиране на изготвения проект на Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югозападния регион за периода 2021-2027 г. следва да бъдат отчетени следните идентифицирани при последващата оценка нужди:

- Изготвяне на тематични оценки, свързани с изпълнението на РПР на ЮЗР 2014-2020 и/или за конкретни мерки, които са планирани и/или се изпълняват с цел установяване на ефективни подходи за адресиране и преодоляване на вътрешно регионалните различия, вкл. възможностите за насърчаване на свързаността и трудовата мобилност между периферните области и областите с развит пазар на труда; идентифициране на възможностите и съответните мерки за намаляване на вътрешнорегионалните различия между четирите области (Благоевград, Кюстендил, Перник и Софийска област) и разширяване връзките между икономически развитите градски центрове и периферните територии; оценка на възможностите за гарантирано насочване на инвестиции към областите без София столица, предвид високите ѝ нива на развитие и произтичащата от това промяна в развитието на ключовите индикатори за социалното и икономическото състояние на целия район
- Планиране на мерки за насърчаване динамика на растеж, насочени към интегрирано въздействие върху състоянието и ефективността на регионалните фактори като човешки капитал, свързваща инфраструктура, бизнес инфраструктура, използване на геостратегическото местоположение, **гарантиране възможности за осъществяване на справедлив преход** към неутрална по

¹⁹ Версия към 30 юни 2021 г.

²⁰ изготвен от Националния център за териториално развитие ЕАД

²¹ В съответствие с предвижданията на чл. 31 и чл. 32 от Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие (ППЗРР), приет с Постановление № 183 от 4 август 2020 г. на Министерския съвет и във връзка с т. 10 от Приложение 2 и Приложение 3 към ППЗРР

отношение на климата икономика, специфични проблеми на регионалния трудов пазар, технологична готовност, иновационен потенциал, капацитет на администрацията и електронно управление.

- Предвиждане на специфични мерки за подкрепа, оставащи извън директните цели на мерките, финансирани от политиката за сближаване на ЕС и насочване на национален ресурс за съхраняване и развитие на райони/общини със специфични характеристики предвид продължаващото нарастване на вътрешнорегионалните различия в ЮЗР.
- Планиране на система от индикатори за наблюдение на напредъка и оценка на изпълнението на Интегрираната териториална стратегия за развитие, която осигурява ясна обвързаност на избраните индикатори с оценката на напредъка на съответните приоритети и цели, определяне на целеви стойности на индикаторите, които отразяват по реалистичен начин съществуващите тенденции и очакваното въздействие от планираните мерки и чието изменение може да бъде ефективно наблюдавано на регионално ниво. Системата от индикатори следва да бъде конструирана по начин, осигуряващ наличието на надеждна, постоянно обновяваща се и достъпна информация на ниво район информация.
- Гарантиране на информационно и техническо осигуряване на процеса на наблюдение чрез изграждане на механизъм за системно натрупване и обмен на информация, включващ източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информация, вкл. изготвяне на модел на годишен доклад за наблюдение на изпълнението на ИТСП, който да осигури съпоставимост на представяната на годишна база информация за напредъка по специфичните индикатори за изпълнение на плановия документ.
- Осигуряване на систематизирана информация за мерките, насочени към постигане на съответните цели в ИТСП и реализирани със средства от държавния бюджет и/или бюджетите на общините.
- Предвиждане използване за целите на планирането и анализа на развитието на съвременни информационни системи като ГИС и съответния софтуер за създаване и обработка на данни, включително геопространствени данни, които биха подпомогнали процеса на наблюдение и оценка.

- Прилагане на стандартите за обществени консултации, вкл. изготвяне на консултативен документ, предоставяне на навременна информация и на обратна връзка относно мотивите за приемане или отхвърляне на постъпили предложения и коментари.
- Използване на възможностите на технологиите за привличане и разширяване кръга участници от заинтересованите групи при проучване, представяне и оценка на целите и мерки в обхвата на ИТСР, вкл. за осигуряване на безопасна среда поради епидемията от Covid-19. Прилагането на технологични решения не следва да отменя необходимостта от спазване на стандартите за обществени консултации, както и не следва да създава неравнопоставеност при достъпа до процеса на взимане на решения.

Тези действия ще осигурят възможност за преодоляване или най-малко значително смекчаване на ефектите от актуалните предизвикателства пред развитието на Югозападния район.

ИЗТОЧНИЦИ И РЕФЕРЕНТНИ ДОКУМЕНТИ

- Регионален план за развитие на Северозападен район от ниво 2, приет с Решение № 459 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Северен централен район от ниво 2, приет с Решение № 461 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Североизточен район от ниво 2, приет с Решение № 460 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Югозападен район от ниво 2, приет с Решение № 457 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Южен централен район от ниво 2, приет с Решение № 462 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Югоизточен район от ниво 2, приет с Решение № 458 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Предварителни оценки на РПП на районите от ниво 2 за периода 2014-2020 г.*
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., приета с Решение № 696 на Министерския съвет от 24.08.2012 г.*
- Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2020, приета с Решение № 1057 на Министерския съвет от 20.12.2012 г.*
- Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г., приета с решение на Министерския съвет по Протокол № 47.61 от 19.12.2012 г.*
- Национална програма за реформи на Република България в изпълнение на стратегията "Европа 2020", актуализация 2017 г., приета с Решение № 280 на Министерския съвет от 18.05.2017 г.*
- Междинна оценка на Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2005-2015 г., приета с Протокол № 22.1 на Министерския съвет от 08 юни 2011 г.*
- Междинни оценки за изпълнението на Регионалните планове за развитие на районите от ниво 2 за периода 2007-2010 г., приети с решение на Министерския съвет по Протокол №28.3 (ЮЗР) от 20.07.2011 г. и решения 29.46 (ЮИР), 29.47 (СЗР), 29.48 (СИР), 29.49 (СЦР) и 29.50 (ЮЦР) по протокол от 27.07.2011 г.*
- Годишни доклади за изпълнение на наблюдение на изпълнението на РПП на ЮЗР (2014-2020) за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.*
- Европа 2020. Стратегия за устойчив, интелигентен и приобщаващ растеж. Брюксел, 3.3.2010 г. COM(2010) 2020*
- Оперативна програма "Добро управление" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Околна среда" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Региони в растеж" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 г.*

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.

Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS), Официален вестник на ЕС, L 154 от 21.6.2003 г., последни промени Официален вестник на ЕС L 322, 29.11.2016 г.

Закон за регионалното развитие, обн., ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., последни изменения и допълнения, ДВ, бр.13 от 2017 г.

Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие, приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., последни изм. и доп., бр. 50 от 2016 г.

Закон за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове, обн., ДВ, бр. 101 от 2015 г., последни изм. и доп., бр. 85 от 2017 г.

Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие 2012-2020 г., Регионални планове за развитие, Областни стратегии и Общински планове за развитие за периода 2014-2020 г., Заповед №РД-02-1402 от 22.11.2011 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството

Анализ на състоянието и тенденциите за промени в обхвата на районите от нива 1, 2 и 3 в Република България в контекста на общата класификация на териториалните единици за статистически цели в Европейския съюз, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, ФРМС Консулт ЕООД, София, ноември 2013 г.

Моят регион, моята Европа, нашето бъдеще – седми доклад за икономическото, социалното и териториалното сближаване, Европейска комисия, 2017 г.

Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България – ИСУН, <http://umispublic.minfin.bg/>

Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България – ИСУН2020, <http://2020.eufunds.bg/>

Национален статистически институт – <http://www.nsi.bg/>

Евростат – <http://eurostat.ec.europa.eu>

Портал за обществени консултации – <http://www.strategy.bg>